Grönland – kompromisszum az amerikai biztonsági elsőbbségről

A 2026. szeptember 22-én New Yorkban aláírt amerikai–dán–grönlandi megállapodás lezárhatja a Grönland körül kialakult, 2025 januárja óta tartó transzatlanti válságot. A dokumentum megerősíti a Dán Királyság szuverenitását és területi integritását, valamint a grönlandi nép önrendelkezési jogát. Washington nem szerez szuverén jogosítványokat a terület felett, viszont tartós és széles katonai hozzáférést, továbbá beleszólást kap abba, hogy a stratégiai ellenfelek milyen katonai vagy érzékeny gazdasági jelenlétet építhetnek ki Grönlandon.

A megállapodás az 1951-es amerikai–dán védelmi egyezményt egészíti ki. Az Egyesült Államok modernizálhatja és bővítheti a Pituffik Űrbázist, katonai létesítményeket hozhat létre Narsarsuaqban és Mestersvigben, és továbbiakról is megállapodhat a felekkel. Az amerikai katonai repülőgépek és hajók széles körű hozzáférést kapnak Grönland területéhez, légteréhez és felségvizeihez; a megállapodás még a tengeralatti hozzáférést is rögzíti, ami a nyersanyag-kitermelés, az adatkábelek és a tengeri átjárók ellenőrzése miatt is fontos. A megállapodás a Golden Dome rakéta- és légvédelmi rendszer grönlandi elemeit is nevesíti. Ugyanakkor az új infrastruktúra létrehozása nem egyoldalú amerikai döntés: végrehajtása háromoldalú egyeztetést igényel.

Stratégiai szempontból kulcsfontosságú a „kizárási" dimenzió. NATO-n kívüli állam nem telepíthet tartós katonai jelenlétet vagy katonai objektumot Grönlandon a felek beleegyezése nélkül. Az érzékeny ágazatokban – ideértve a kritikus infrastruktúrát és a nyersanyag-kitermelést – korlátozhatók azok a befektetések, amelyek NATO-n, az EU-n és bizonyos NATO-partnerországokon kívülről érkeznek, és nemzetbiztonsági kockázatot jelentenek. A rendelkezések nyilvánvaló címzettje elsősorban Kína és Oroszország. Grönland ezzel még szorosabban beépül az észak-amerikai és NATO-biztonsági térbe. Washington katonai jogosultságainak jelentős része már az 1951-es egyezmény alapján is rendelkezésre állt, az újdonság inkább ezek kiszélesítése, politikai megerősítése és jövőbiztossá tétele.

A legfontosabb új elem a tartósság. A megállapodásnak nincs lejárati ideje, és csak közös megegyezéssel módosítható. Még fontosabb, hogy egy esetleges független Grönlandnak is vállalnia kellene a NATO-tagság fenntartását és a megállapodásból eredő kötelezettségeket. Washington így azt érte el, hogy a sziget esetleges későbbi elszakadása Dániától önmagában ne kérdőjelezze meg az amerikai katonai jelenlétet és Grönland nyugati stratégiai orientációját.

Mindhárom fél sikere. Donald Trump azt állíthatja, hogy Grönland megvásárlása nélkül is tartósan biztosította az Egyesült Államok biztonsági érdekeit, kizárta az ellenfeleket, és lehetőséget teremtett az amerikai katonai jelenlét növelésére. Dánia viszont megvédte a királyság szuverenitását és területi integritását. Ugyanakkor az Egyesült Államok elismerte a grönlandi nép önrendelkezési jogát is, miközben a katonai-gazdasági fejlesztésekből helyi gazdasági előnyök származhatnak.

Az alku lényege a pozíciók és az érdekek szétválasztása. Trump eredeti pozíciója az amerikai tulajdon vagy szuverenitás volt; mögöttes érdeke viszont az, hogy az Egyesült Államok korlátozás nélkül védhesse Észak-Amerika északi megközelítési irányát, és megakadályozza kínai vagy orosz stratégiai hídfőállások kialakulását. Dánia és Grönland az előbbit elutasította, az utóbbit nagyrészt elfogadta. A kompromisszum a sziget NATO-beágyazottságát erősíti, és csökkenti annak veszélyét, hogy a vita tartósan szétfeszítse a transzatlanti szövetséget.

A megállapodás csak a dán és grönlandi parlamenti eljárások után lép hatályba. A végrehajtás során vitákat okozhat az amerikai jelenlét mérete, környezeti hatása, a helyi vállalkozások részesedése és a külföldi befektetések szűrése. A Pentagon jelenlegi költségvetési prioritásai és a grönlandi építkezés rendkívüli költségei miatt gyors, nagyszabású amerikai erőnövelés korántsem biztos.

A stratégiai tanulság kettős. Az Egyesült Államok elérte fő biztonsági céljait anélkül, hogy szuverenitást szerzett volna Grönland felett. Másrészt Dánia és Grönland bebizonyította, hogy egy nagyhatalom maximális követelése visszaszorítható, ha az érintettek szövetségesi támogatást mozgósítanak, ragaszkodnak a jogi vörös vonalakhoz, de a mögöttes biztonsági érdekekben kompromisszumot kínálnak. Ezért a megállapodás nem területi átrendeződés, hanem stratégiai újraszabályozás: amerikai biztonsági elsőbbség Grönlandon, változatlan szuverenitás és erősebb NATO-beágyazottság mellett.

2026. szeptember 28.